QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARLARI
(2026-yil 8-son)

PEDAGOGIKA
PEDAGOGY

https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i08.003

UDK 37.02
https://orcid.org/0000-0001-9815-7791

INGLIZ TILI DARSLARIDA O‘QISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL O‘QISH STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Zarifa Ko‘paysinova,
Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti
z.kupaysinova@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tili darslarida yuqori sinf o‘quvchilarining o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda qo‘llaniladigan interfaol o‘qish strategiyalari tahlil qilinadi. Xususan, skimming, scanning, scaffolding hamda SQ3R kabi strategiyalarning o‘qish jarayonidagi ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot jarayonida ushbu strategiyalarning ingliz tili darslarida qo‘llanilishi o‘quvchilarning o‘qish tezligi, matnni tushunish darajasi, lug‘at boyligi hamda tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi aniqlangan.

Kalit so‘zlar: ingliz tili darslari, o‘qish kompetensiyasi, yuqori sinf o‘quvchilari, scaffolding, skimming, scanning, SQ3R.

Abstract. This article analyzes interactive reading strategies used to develop the reading competence of senior school students in English language lessons. In particular, the significance of such strategies as skimming, scanning, scaffolding, and SQ3R in the reading process is highlighted. The research findings indicate that the application of these strategies in English language classes has a positive impact on students’ reading speed, level of text comprehension, vocabulary development, and critical thinking skills.

Keywords: English language classes, reading competence, upper secondary school students, scaffolding, skimming, scanning, SQ3R.

Аннотация. В данной статье анализируются интерактивные стратегии чтения, применяемые для развития читательской компетенции учащихся старших классов на уроках английского языка. В частности, рассматривается значение таких стратегий, как skimming, scanning, scaffolding и SQ3R в процессе чтения. Результаты исследования показали, что применение этих стратегий на уроках английского языка оказывает положительное влияние на скорость чтения учащихся, уровень понимания текста, развитие словарного запаса и навыков критического мышления.

Ключевые слова: уроки английского языка, читательская компетенция, учащиеся старших классов, scaffolding, skimming, scanning, SQ3R.

KIRISH. Bugungi globallashuv davrida ingliz tilini bilish nafaqat kommunikativ ehtiyoj, balki ta’lim, ilm-fan va kasbiy rivojlanish uchun ham muhim omillardan biri hisoblanadi. Xususan, umumta’lim maktablarida ingliz tili darslarida o‘quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirish ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda o‘qish kompetensiyasi alohida ahamiyat kasb etadi, o‘quvchilar yangi bilimlarning katta qismini aynan o‘qish jarayoni orqali egallaydilar. O‘qish jarayoni nafaqat matn mazmunini tushunish, balki asosiy g‘oyani aniqlash, muhim ma’lumotlarni ajratib olish hamda matn asosida mustaqil fikr bildirish kabi murakkab kognitiv faoliyatni ham o‘z ichiga oladi [2].

Ingliz tili darslarida o‘qish kompetensiyasini rivojlantirish o‘quvchilarning til o‘rganish jarayonida muvaffaqiyatli bo‘lishi uchun muhim omil hisoblanadi. O‘qish orqali o‘quvchilar yangi leksik birliklar bilan tanishadilar, grammatik tuzilmalarni o‘zlashtiradilar va turli mavzulardagi matnlarni tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Metodist J. Harmerning ta’kidlashicha, o‘qish jarayoni til o‘rganishning muhim komponenti bo‘lib, u o‘quvchilarning til tizimini tushunishiga va lug‘at boyligini kengaytirishiga yordam beradi [4]. Shuningdek, o‘qish faoliyati o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi, chunki ular matndagi g‘oyalarni tahlil qilish va ularni baholash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Ma’lumki, an’anaviy ingliz tili darslarida o‘qish ko‘pincha matnni o‘qish va savollarga javob berish bilan cheklanib qoladi. Bunday yondashuv o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini pasaytirishi va ularning mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini yetarli darajada rivojlantirmasligi mumkin. Zamonaviy chet tilini o‘qitish metodikasi esa o‘qish jarayonini faol, kommunikativ va o‘quvchi markazli tarzda tashkil etishni talab qiladi. Shu sababli ingliz tili darslarida o‘qish kompetensiyasini rivojlantirish uchun turli interfaol metodlardan foydalanish zarur hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

So‘nggi yillarda chet tilini o‘qitish metodikasida o‘quvchilarning o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan turli interfaol o‘qish strategiyalari keng qo‘llanilmoqda. Jumladan, skimming, scanning, scaffolding hamda SQ3R kabi strategiyalar o‘quvchilarning matn bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali hisoblanadi. Ushbu metodlar o‘quvchilarni matnni faqat o‘qib chiqishga emas, balki uning mazmunini tushunish, tahlil qilish va mustaqil xulosa chiqarishga yo‘naltiradi. S**kimming** va **scanning** strategiyalari o‘quvchilarga matn bilan samarali ishlash, muhim ma’lumotlarni tez aniqlash hamda matn mazmunini tushunish jarayonini osonlashtirishga yordam beradi. Metodik adabiyotlarda skimming va scanning o‘qish jarayonining muhim strategiyalari sifatida e’tirof etilib, ular o‘quvchilarning tez va maqsadli o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi ta’kidlanadi [3].

Skimming — bu matnni tez ko‘zdan kechirish orqali uning umumiy mazmuni va asosiy g‘oyasini aniqlashga qaratilgan o‘qish strategiyasidir. Ushbu strategiyada o‘quvchi

matnning har bir so‘zini diqqat bilan o‘qib chiqmaydi, matnning umumiy yo‘nalishi, asosiy fikri va muhim g‘oyalarini tezda aniqlashga harakat qiladi. Skimming strategiyasi o‘quvchilarga katta hajmdagi matnlarni qisqa vaqt ichida tushunishga yordam beradi. Skimming jarayonida o‘quvchilar odatda matnning quyidagi qismlariga e’tibor qaratadilar: sarlavha, kichik sarlavhalar, paragraf boshidagi jumlalar, kalit so‘zlar hamda xulosa qismi. Ushbu elementlar matnning asosiy mazmuni haqida muhim ma’lumot beradi va o‘quvchilarga matnni umumiy tushunishga yordam beradi. Tadqiqotchilar ta’kidlashicha, skimming strategiyasi o‘quvchilarning tez o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirish bilan birga ularning matnni tahlil qilish qobiliyatini ham oshiradi [5].

Ingliz tili darslarida skimming strategiyasidan foydalanish o‘quvchilarning o‘qish jarayonidagi faolligini oshiradi. Masalan, o‘qituvchi o‘quvchilarga matnni bir necha daqiqa ichida ko‘zdan kechirishni taklif qilib, undan keyin matnning asosiy mavzusi yoki g‘oyasini aniqlashni so‘rashi mumkin. Bunday mashqlar o‘quvchilarga matnning umumiy mazmunini tez anglashni o‘rgatadi.

Scanning strategiyasi esa matndan aniq ma’lumotlarni tez topishga qaratilgan o‘qish usuli hisoblanadi. Ushbu strategiyada o‘quvchi matnning umumiy mazmunini tushunishga emas, balki muayyan fakt yoki ma’lumotni topishga e’tibor qaratadi. Masalan, matndan sana, ism, raqam yoki ma’lum bir joy nomini topish scanning strategiyasiga misol bo‘la oladi [3]. Scanning jarayonida o‘quvchi matnni boshidan oxirigacha o‘qib chiqmaydi. Buning o‘rniga u matn ichida kerakli ma’lumotni tez aniqlash uchun ko‘z yugurtirib chiqadi. Tadqiqotchilarning fikricha, scanning strategiyasi o‘quvchilarning ma’lumotni tez topish ko‘nikmasini rivojlantiradi hamda ularning o‘qish jarayonidagi samaradorligini oshiradi.

Ingliz tili darslarida scanning strategiyasi ko‘pincha faktik ma’lumotlarni aniqlashga qaratilgan mashqlar orqali qo‘llaniladi. Masalan, o‘quvchilarga matndan muayyan raqam yoki statistik ma’lumotni topish vazifasi berilishi mumkin. Bu jarayon o‘quvchilarning matndan aniq ma’lumotlarni tez aniqlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Skimming va scanning strategiyalari ingliz tili darslarida o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda muhim metodik vositalardan biri hisoblanadi. Ushbu strategiyalar o‘quvchilarning tez o‘qish, muhim ma’lumotlarni ajratib olish hamda matn bilan samarali ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bundan tashqari, ushbu strategiyalar o‘quvchilarning mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, skimming va scanning strategiyalaridan muntazam foydalanish o‘quvchilarning o‘qish tezligi va matnni tushunish darajasini oshiradi [3]. Shu sababli ushbu strategiyalar ingliz tili darslarida o‘qish faoliyatini samarali tashkil etishda muhim o‘rin egallaydi.

Scaffolding yondashuvi esa ingliz tili darslarida o‘quvchilarning o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik strategiyalardan biridir. Ushbu yondashuv o‘quvchilarga dastlab kuchli metodik yordam ko‘rsatish va keyinchalik bu yordamni bosqichma-bosqich kamaytirish orqali ularni mustaqil o‘rganishga olib kelishga asoslanadi. Scaffolding atamasi dastlab ta’lim jarayonida o‘quvchilarga vaqtinchalik tayanch yaratish g‘oyasini ifodalash uchun qo‘llanilgan bo‘lib, uning nazariy asoslari L.Vygotskiyning yaqin rivojlanish zonasi (Zone of Proximal Development)

konsepsiyasiga borib taqaladi [8]. L. Vygotskiy nazariyasiga ko‘ra, o‘quvchi mustaqil ravishda bajara olmaydigan, ammo o‘qituvchi yoki tengdoshlari yordami bilan bajara oladigan faoliyatlar mavjud bo‘ladi. Scaffolding yondashuvi aynan shu jarayonni tashkil etishga yordam beradi. Dastlab o‘qituvchi o‘quvchilarga kalit so‘zlar, savollar, izohlar yoki grafik materiallar orqali yordam beradi. O‘quvchilar mazkur tayanch so‘zlar yordamida matnni tushunishni o‘rganadilar. Keyinchalik esa bu yordam asta-sekin kamaytirilib, o‘quvchilar matn bilan mustaqil ishlashga o‘rgatiladi.

Ingliz tili darslarida o‘qish kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida scaffolding yondashuvi turli metodik vositalar orqali amalga oshirilishi mumkin. Masalan, o‘qishdan oldingi bosqichda o‘qituvchi o‘quvchilarga matn mavzusi bo‘yicha savollar beradi, muhim leksik birliklarni tushuntiradi yoki matn mazmunini oldindan taxmin qilishga yordam beradi. Bu jarayon o‘quvchilarning mavjud bilimlarini faollashtiradi va ularni matnni tushunishga tayyorlaydi.

O‘qish jarayonida scaffolding usulidan foydalanish o‘quvchilarga matnning asosiy g‘oyalarini aniqlash, muhim ma’lumotlarni ajratish hamda matn mazmunini tahlil qilishga yordam beradi. Bunda o‘qituvchi yo‘naltiruvchi savollar, jadval yoki diagrammalar orqali o‘quvchilarga qo‘shimcha yordam ko‘rsatishi mumkin. Bunday tayanchlar o‘quvchilarning matnni tushunish jarayonini yengillashtiradi va ularning o‘qishga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Scaffolding yondashuvi ayniqsa yuqori sinf o‘quvchilari bilan ishlashda muhim ahamiyatga ega. Bu bosqichda o‘quvchilar murakkabroq va akademik mazmundagi matnlar bilan ishlashni o‘rganadilar. O‘qituvchi tomonidan beriladigan metodik ko‘rsatmalar o‘quvchilarning matnni bosqichma-bosqich tushunishiga yordam beradi va ularning mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqotchilar ta’kidlashicha, scaffolding yondashuvi o‘quvchilarning kognitiv faoliyatini faollashtiradi, ularning o‘qish strategiyalarini shakllantiradi va mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantiradi [9]. Natijada o‘quvchilar matn bilan ishlash jarayonida o‘z bilimlariga tayanib, yangi ma’lumotlarni mustaqil ravishda o‘zlashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shunday qilib, scaffolding yondashuvi ingliz tili darslarida o‘quvchilarning o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning matnni bosqichma-bosqich tushunishiga yordam beradi, ularning mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini shakllantiradi hamda o‘qishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

SQ3R strategiyasi esa o‘qish jarayonini tizimli va ongli tarzda tashkil etishga xizmat qiluvchi samarali metodik strategiyalardan biri hisoblanadi. Ushbu strategiya ilk bor amerikalik pedagog va psixolog **Francis P. Robinson** tomonidan 1946-yilda taklif etilgan bo‘lib, uning asosiy maqsadi o‘quvchilarning matnni samarali o‘qib tushunish, muhim ma’lumotlarni eslab qolish hamda mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantirishdan iborat [7]. SQ3R — **Survey, Question, Read, Recite, Review** bosqichlaridan iboratdir.

SQ3R strategiyasi yordamida yuqori sinf o‘quvchilari ingliz tili darslarida murakkabroq va akademik mazmundagi matnlar bilan ishlashni o‘rganadilar. Mazkur strategiya o‘qish jarayonini faqat matnni o‘qish bilan cheklab qo‘ymasdan, balki uni tahlil qilish, savollar qo‘yish, xulosa chiqarish va o‘zlashtirilgan bilimlarni mustahkamlash jarayoniga aylantiradi. Tadqiqotchilar ta’kidlashicha, SQ3R strategiyasi o‘quvchilarning

o‘qish jarayonidagi faolligini oshiradi hamda ularning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

SQ3R strategiyasining **Survey (ko‘zdan kechirish)** birinchi bosqichida o‘quvchilar matnni batafsil o‘qishdan oldin uni umumiy tarzda ko‘zdan kechiradilar. Bunda sarlavha, kichik sarlavhalar, rasm va jadval nomlari, qalin yoki kursiv yozilgan so‘zlar kabi elementlarga e’tibor qaratiladi. Ushbu jarayon o‘quvchilarga matnning umumiy mazmuni, tuzilishi va asosiy mavzusi haqida dastlabki tasavvur hosil qilish imkonini beradi. Natijada o‘quvchilar matnni o‘qishga psixologik va kognitiv jihatdan tayyor bo‘ladilar.

Ikkinchi bosqich **Question (savol qo‘yish)** bosqichidir. Bu bosqichda o‘quvchilar matn sarlavhalari yoki bo‘limlariga asoslanib turli savollar tuzadilar. Masalan, o‘quvchilar “Matn nimani tushuntiradi?”, “Muallif qanday fikrni ilgari surmoqda?” yoki “Bu masala qanday yechimga ega?” kabi savollarni shakllantirishlari mumkin. Savol qo‘yish jarayoni o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi va o‘qish jarayonida e’tiborini muhim ma’lumotlarga qaratishga yordam beradi.

SQ3R strategiyasining uchinchi bosqichi **Read (o‘qish)** bosqichi bo‘lib, bu jarayonda o‘quvchilar matnni chuqur va ongli tarzda o‘qiydilar. O‘qish jarayonida o‘quvchilar ilgari tuzilgan savollarga javob izlaydilar hamda matndagi asosiy g‘oyalar va muhim tafsilotlarga e’tibor qaratadilar. Zarur hollarda o‘quvchilar matn ichida muhim joylarni belgilab qo‘yishlari, izohlar yozishlari yoki kalit so‘zlarni ajratib ko‘rsatishlari mumkin. Bu jarayon o‘quvchilarning matnni chuqurroq tushunishiga yordam beradi.

To‘rtinchi bosqich **Recite (qayta bayon qilish)** bosqichida o‘quvchilar matnni o‘qib bo‘lgach, uning asosiy mazmunini o‘z so‘zlari bilan qayta bayon qiladilar. Bu jarayon og‘zaki yoki yozma tarzda amalga oshirilishi mumkin. Qayta bayon qilish o‘quvchilarning xotirasini mustahkamlaydi hamda o‘qilgan ma’lumotni yaxshiroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Bundan tashqari, bu bosqich o‘quvchilarning nutq faoliyatini ham rivojlantiradi.

SQ3R strategiyasining so‘nggi bosqichi **Review (takrorlash)** bosqichida o‘quvchilar matnni yana bir bor ko‘zdan kechiradilar, ilgari berilgan savollarga qaytadilar va o‘qilgan ma’lumotlarni umumlashtiradilar. Ushbu jarayon o‘quvchilarga matn mazmunini yanada chuqurroq anglash hamda muhim ma’lumotlarni uzoq muddat xotirada saqlash imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, o‘rganilgan materialni takrorlash va umumlashtirish jarayoni bilimlarni mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi [2]. Umuman olganda, SQ3R strategiyasi ingliz tili darslarida o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda samarali metodik vositalardan biri hisoblanadi. Ushbu strategiya o‘quvchilarning matn bilan faol ishlashini ta’minlaydi, ularning mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantiradi hamda o‘qish jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Bundan tashqari, SQ3R strategiyasi o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga, matnni chuqur tushunishiga va o‘qilgan ma’lumotni eslab qolishiga yordam beradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot davomida ingliz tili darslarida yuqori sinf o‘quvchilarining o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda qo‘llaniladigan skimming, scanning, scaffolding hamda SQ3R kabi o‘qish strategiyalarining o‘quvchilarning matnni o‘qib tushunish ko‘nikmalariga ta’siri o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida ushbu metodlarning o‘quvchilarning o‘qish

jarayonidagi faolligi, matnni tushunish darajasi hamda mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati aniqlab berildi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ingliz tili darslarida mazkur o‘qish strategiyalaridan keng foydalanish o‘quvchilarning o‘qish jarayonidagi faolligini sezilarli darajada oshiradi. O‘quvchilar matn bilan ishlash jarayonida faqatgina matnni o‘qib chiqish bilan cheklanmay, balki uning asosiy g‘oyasini aniqlash, muhim ma’lumotlarni ajratib olish hamda matn mazmuni asosida xulosa chiqarish kabi faoliyatlarda faol ishtirok etdilar. Natijada o‘quvchilarning matnni tushunish darajasi oshdi va ularning analitik hamda tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari rivojlandi.

Scaffolding yondashuvi asosida tashkil etilgan o‘qish faoliyatlari ham samarali natijalarni ko‘rsatdi. O‘qituvchi tomonidan berilgan kalit so‘zlar, yo‘naltiruvchi savollar, grafik tashkilotchilar hamda izohlar o‘quvchilarga matn mazmunini bosqichma-bosqich tushunishga yordam berdi. Dastlab o‘qituvchi tomonidan berilgan metodik ko‘rsatmalar o‘quvchilarning matn bilan ishlash jarayonini yengillashtirdi. Keyinchalik esa bu yordam asta-sekin kamaytirilib, o‘quvchilarning mustaqil o‘qish ko‘nikmalari shakllantirildi. Natijada o‘quvchilar murakkabroq matnlar bilan ishlash jarayonida ham mustaqil fikr yuritish va matn mazmunini tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirdilar.

Skimming va scanning strategiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning tez va samarali o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirishga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Skimming strategiyasi orqali o‘quvchilar matnning umumiy mazmunini tez anglash va asosiy g‘oyani aniqlashni o‘rgandilar. Ushbu strategiya ayniqsa katta hajmdagi matnlar bilan ishlash jarayonida samarali bo‘lib, o‘quvchilarga matn mazmunini qisqa vaqt ichida tushunish imkonini berdi. Scanning strategiyasi esa o‘quvchilarning matndan aniq ma’lumotlarni tez topish ko‘nikmalarini rivojlantirdi. Ushbu strategiya yordamida o‘quvchilar sana, raqam, ism yoki muayyan faktik ma’lumotlarni tez aniqlashni o‘rgandilar. Natijada o‘quvchilarning matn bilan ishlash samaradorligi oshdi hamda ularning o‘qish jarayonida vaqtni samarali taqsimlash ko‘nikmalari shakllandi.

SQ3R strategiyasining qo‘llanilishi esa o‘quvchilarning o‘qish jarayonini tizimli va ongli tarzda tashkil etishga yordam berdi. Ushbu strategiya orqali o‘quvchilar matnni ko‘zdan kechirish (Survey), savollar tuzish (Question), matnni diqqat bilan o‘qish (Read), o‘qilgan ma’lumotni qayta bayon qilish (Recite) hamda o‘rganilgan materialni takrorlash (Review) bosqichlari orqali ishlashni o‘rgandilar. Bu jarayon o‘quvchilarning matnni chuqur tushunishiga, muhim ma’lumotlarni eslab qolishiga hamda o‘qilgan materialni tahlil qilishiga yordam berdi. Natijada o‘quvchilarning o‘qish jarayonidagi kognitiv faolligi oshdi va ularning o‘rganilgan materialni uzoq muddat xotirada saqlash ko‘nikmalari rivojlandi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari interfaol o‘qish strategiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini oshirishini ham ko‘rsatdi. O‘quvchilar o‘qish jarayonida faol ishtirok etishlari, muhokamalarda qatnashishlari va o‘z fikrlarini erkin ifoda etishlari natijasida dars jarayoni yanada qiziqarli va samarali tashkil etildi. Bu esa o‘quvchilarning mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qildi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari ingliz tili darslarida skimming, scanning, scaffolding hamda SQ3R kabi interfaol metodlardan foydalanish o‘quvchilarning o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Ushbu

metodlar o‘quvchilarning matnni tushunish darajasini oshiradi, ularning mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantiradi hamda o‘qish jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi.

XULOSA

Ingliz tili darslarida o‘quvchilarning o‘qish kompetensiyasini rivojlantirish ta’lim jarayonining muhim vazifalaridan biridir. Tadqiqot natijalari skimming, scanning, scaffolding va SQ3R kabi interfaol o‘qish strategiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning matnni tushunish, muhim ma’lumotlarni aniqlash hamda mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi. Ushbu o‘qish strategiyalari o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va o‘qish jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Brown H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. – 5th ed. – New York: Pearson Education, 2007. – 410 p.
2. Grabe W. *Reading in a Second Language: Moving from Theory to Practice*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 448 p.
3. Grellet F. *Developing Reading Skills: A Practical Guide to Reading Comprehension Exercises*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1981. – 252 p.
4. Harmer J. *How to Teach English*. – London: Longman, 2001. – 198 p.
5. Nation I. S. P. *Learning Vocabulary in Another Language*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 477 p.
6. Nuttall C. *Teaching Reading Skills in a Foreign Language*. – 3rd ed. – Oxford: Macmillan Education, 2005. – 282 p.
7. Robinson F. P. *Effective Study*. – New York: Harper & Row, 1946. – 220 p.
8. Vygotsky L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. – Cambridge: Harvard University Press, 1978. – 159 p.
9. Walqui A. Scaffolding instruction for English language learners: A conceptual framework // *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. – 2006. – Vol. 9, No. 2. – P. 159–180.
10. Anderson N. J. Scaffolding reading experiences for English language learners // *The Reading Matrix*. – 2003. – Vol. 3, No. 3. – P. 1–10.
11. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. – 3rd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.
12. Ur P. *A Course in English Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2012. – 375 p.